N°. 54. 1853.

BREDASCHE COURANT

DONDERDAG 7 JULIJ.

PUBLICATIE.

De BURGEMEESTER der Gemeente *Breda*, brengt bij deze ter kennisse van het algemeen dat op Zaturdag den 9. Julij aanstaande aan de Kiezers zullen worden toegezonden de oproepings-brieven, bevattende de stembriefjes tot het kiezen van vijf Leden voor den Gemeenteraad, ter vervanging van de Heeren Mr. *B. D. Storm*, Mr. *P. J. J. Hollingerus Pijpers*, *L. C. van Mierlo*, *HEzn.*, Mr. *J. F. G. J. de Roy* en *E. J. A Kerstens*, welke volgens den bestaanden rooster op den zesden September 1853 moeten aftreden; met informatie, dat wanneer onverhoopt eenig Kiezer geen brief van oproeping en een stembriefje mogt hebben ontvangen, hij zich tot bekoming daarvan ter Secretarie dezer Gemeente zal kunnen vervoegen.

BREDA, den 6. Julij 1853.

C. PELS RIJCKEN, *Weth. L. B.*

FRANKRIJK.

PARIJS, den 4den Julij.

De *Constitutionnel* had gemeld dat de Fransche regering 60,000 geweren aan de Porte had verkocht; de *Moniteur* verklaart dit berigt voor onjuist; het waren geen 60,000 maar 40,000 stuks en de regering had daarmede niets anders gedaan dan jegens elke bevriende mogendheid pleegt te geschieden. Verder verklaart de *Moniteur* dat geen enkel fransch officier magtiging bekomen heeft om in de Turksche dienst over te gaan.

Intusschen schijnt volgens berigten uit Athene dezer dagen door de Grieksche regering een gelijke verkoop, als ten gevalle der Porte toegestaan is, van het Fransche gouvernement gevraagd doch niet bewilligd te zijn.

— Thans draagt men kennis van het antwoord van *Reschid*-pacha aan graaf *Nesselrode*, welk schrijven, zoo als reeds gemeld werd, in zeer beleefde taal is vervat. Na de redenen ontwikkeld te hebben, om welke de Porte, zonder schending harer onafhankelijkheid en souvereine regten, de gewijzigde ontwerp-nota, haar door vorst *Menzikoff* voorgelegd, onmogelijk kon teekenen, geeft *Reschid*-pacha te kennen hoe Rusland, terwijl het over het wantrouwen der Porte klaagt, van zijnen kant niet minder wantrouwen aan den dag legt, waarover deze op hare beurt reden heeft zich te beklagen. De plegtige hernieuwing van de privilegien der Christenonderdanen des Sultans, welke hij voornemens is stipt te handhaven, wordt daarna in herinnering gebragt. De brief vervolgt dus: «In de van Uwe Excellentie ontvangen depêche wordt gesproken van de grenzen door de Russische troepen te doen overtrekken. Die verklaring is in strijd met de verzekeringen van vrede en goeden wil van Z. M. den Keizer. Zij is in waarheid zoo strijdig met wat men het regt heeft van eene bevriende Mogendheid te verwachten, dat de Porte niet weten zou hoedanig die aan te merken. De militaire toebereidselen en de verdedigingswerken, door de Porte bevolen, zijn, gelijk zij dit officieel aan de Mogendheden verklaard heeft, alleen door de aanzienlijke wapeningen van Rusland noodzakelijk geworden, en stellen niets anders dan een zuiver verdedigenden maatregel daar. De Regering des Sultans, geenerlei vijandig oogmerk tegen Rusland hebbende, uit den wensch, dat de oude betrekkingen, welke Z. M. overigens zoo kostelijk acht, en wier talrijke wederzijdsche voordeelen in het oog vallende zijn, in haren oorspronkelijken staat hersteld worden."

Later in den brief wordt de wensch geuit, dat het Russische Hof de opregte voornemens der Porte zal erkennen en de onmogelijkheid inzien dat deze de gedane eischen inwilligt. Alsdan zal de Porte niet aarzelen een buitengewonen Ambassadeur naar Petersburg te zenden, om daar de onderhandelingen te hervatten en, in overeenstemming met de Russische Regering, eene schikking te treffen die, terwijl zij den Keizer van Rusland welgevallig is, tevens zoodanig is, dat de Porte die aan kan nemen, zonder de grondslagen harer onafhankelijkheid of het souverein gezag des Sultans te krenken.

— *La Patrie* meldt het volgende: «Brieven uit Jassy van 19 en 20 Junij deelen belangrijke bijzonderheden mede omtrent de maatregelen welke aldaar van wege Rusland genomen worden. Deze maatregelen zijn van zoodanigen aard dat zij niet een kortstondig verblijf, maar de overwintering der Russische troepen in de Donau-Vorstendommen doen verwachten. Het land wordt door Russische ingenieurs en stafofficieren doorkruist, die de geschiktste punten voor het verblijf der troepen zoeken. Zij laten echter geene gelegenheid voorbijgaan om de verzekering te geven, dat de ingezetenen geene de minste schade van Ruslands zijde zullen ondervinden, dat hunne regten zullen worden geëerbiedigd, en dat de Keizer, hun land bezettende, niets anders bedoelt dan zich een onderpand te verschaffen voor de veiligheid zijner geloofsgenooten in het Turksche Rijk."

— In den Parijschen *Constitutionnel* leest men het volgende: «Er zijn berigten uit Alexandrië ontvangen van den 21sten Junij. De uitrusting der Egyptische vloot was begonnen, en vier duizend zeelieden die aan den spoorweg arbeidden, zijn teruggeroepen, ten einde de bemanning voltallig te kunnen maken van de twaalf schepen die uitgerust zullen worden, maar die eerst over twee maanden gereed kunnen zijn. Wat de landmagt betreft, is er niets waaruit blijkt dat de overzending van troepen door de Porte verlangd of door de Egyptische regering voorgenomen is; alleen is te Alexandrië eene genoegzame krijgsmagt voor de bewaking der stad vereenigd, en het garnizoen van El-Arisch is met een bataillon reguliere troepen van 800 man versterkt. Overigens is het land in volmaakte rust, en de graanoogst veelbelovend. In granen wordt zeer veel omgezet tegen hoogere prijzen; de rijzing beloopt 15 tot 16 piasters. De tijdingen uit Konstantinopel hebben aanleiding gegeven tot speculatiën, ten gevolge waarvan in deze laatste dagen meer dan honderd twintig duizend lasten graan en boonen verkocht zijn."

— Uit Toulon wordt gemeld dat het linieschip de *Jena* van 90 stukken van daar uitgeloopen is, om zich bij het in de Middellandsche Zee dienstdoende Fransche eskader te gaan voegen.

(De *Indépendance Belge* ontvangt van haren berigtgever te Parijs, onder dagteekening van den 3den dezer, het volgende schrijven: «Volgens verzekeringen van zoo stelligen aard als kunnen gegeven worden zonder officieel gezag, is gisteren avond eene nota van de Engelsche regering bij het Fransche gouvernement ontvangen, inhoudende dat zij tot het bepaalde besluit zou gekomen zijn, om de bezetting der Donau-Vorstendommen door Russische troepen [illegible] het geval, waarin volgens de verdragen de Dardanellen door de Porte voor vreemde oorlogschepen mogen worden opengesteld, naar het oordeel der Engelsche regering nog niet zou aanwezig zijn.")

— De prijs der Fransche fondsen is aan de Parijsche Beurs in de laatste helft der vorige week weder gevoelig gedaald. De onzekere staat der politieke aangelegenheden van Europa maakt er veel meer indruk dan aan de Londensche Beurs; een onderscheid hetwelk daaruit verklaard wordt dat de Parijsche Beurs in de laatste tijden met eene hoeveelheid nieuwe fondsen van wel duizend millioen bezwaard is.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 3den Julij.

Volgens een telegraphisch berigt uit Berlijn is den 26sten Junij te St. Petersburg een keizerlijk manifest uitgevaardigd, waarin de bezetting der Donau-Vorstendommen door Russische troepen wordt aangekondigd en de beweegredenen voor dien gewigtigen stap worden aangewezen.

(Volgens dit telegraphisch berigt is het bevel om over den Pruth te trekken, eerst den 27sten Junij afgezonden en niet den 25sten, zoo als door de Londensche *Times* berigt is. *Zie hieronder.*)

— De berigten uit Kopenhagen van den 1sten Julij bevestigen de tijding van het uitbreken der cholera aldaar; de ziekte verbreidde zich echter niet snel, daar nog maar vier en zeventig personen er door aangetast en veertig hiervan bezweken waren.

Den 30sten Junij is in de Deensche Kamer van Volksafgevaardigden eenstemmig besloten tot de derde lezing der voorgedragen staatsbegrooting. De andere kamer heeft, met algemeene stemmen op eene na, het wetsontwerp aangenomen waarbij Holstein binnen de Deensche tollinie wordt gebragt.

— Te Coblentz en in de omstreken ziet men thans verscheidene Fransche agenten, die granen opkoopen en naar Frankrijk verzenden. De landverhuizing in die streken duurt onafgebroken voort. De geheele bevolking van het dorp Morizheim heeft hare bezittingen tot geld gemaakt en is naar Amerika vertrokken.

De graaf *Giulay* is, volgens de berigten uit Weenen, met eene bijzondere zending van de Oostenrijksche regering naar St. Petersburg vertrokken.

— Den 14den der vorige maand leverden Smyrna en de omstreken een vreemd en ontzettend gezigt op. Reeds ten zeven ure des morgens werd de zon geheel verduisterd en ontdekte men, als oorzaak daarvan, zwermen van ontelbare sprinkhanen, die de stad van den zeekant naderden. De togt duurde onafgebroken drie uren lang en nam de rigting naar het noordoosten. Millioenen dezer dieren vielen afgemat in de straten neder, waar zij ellen hoog opeengestapeld lagen. Men moest deuren en vensters sluiten,

om het binnenvliegen te beletten. Groote massa's zijn in de reservoirs, welke de stad van water voorzien, gevallen, zoodat zij een tijd lang onbruikbaar zullen zijn; ook vermeed men het gebruik van visch, naardien de lijken der in zee gevallen sprinkhanen alles wat daarin leven heeft verpesten. Ook in Perzië klaagt men over door de sprinkhanen aangerigte verwoestingen.

ENGELAND.

LONDEN, den 4den Julij.

De bill op het Indische bestuur is in het Lagerhuis ten tweeden male gelezen, en het is bepaald dat de beraadslaging over hare artikelen in de zitting van aanstaanden Donderdag zal aanvangen. Onderscheiden leden die voor de tweede lezing der bill gestemd hebben, gaven daarbij te kennen dat zij bij de afzonderlijke behandeling harer bepalingen onderscheiden wijzigingen zouden voordragen; van de zijde der regering werd verklaard dat zij zich niet verzetten zou tegen wijzigingen die konden strekken om gegronde bezwaren weg te nemen.

— In het Lagerhuis is van regeringswege de indiening aangekondigd van een wets-ontwerp, strekkende om betere bepalingen te maken betreffende de aanwerving en de dienst van zeelieden, en om ook in andere opzigten de wets-bepalingen betreffende 's lands vloot te verbeteren.

— Eene telegrafische depêche uit Weenen, door de *Times* medegedeeld, meldt, dat 12,000 Russen den 25sten ll. Jassy zijn binnengerukt.

Voorts behelst *de Times*: «Wij hebben nu uit St. Petersburg, met de stoomboot die van daar in den avond van den 25sten Junij naar Stettin vertrokken is, stellig berigt ontvangen dat dien dag, en nadat de laatstelijk naar Konstantinopel gezonden renbode was teruggekomen, door den Keizer van Rusland bevel aan zijne troepen gezonden is om over den Pruth te trekken. Men verwachtte dat dit besluit onverwijld aan de Russische natie en aan het buitenland zou worden bekend gemaakt bij een manifest, waarin de Keizer zou verklaren dat de bezetting der Donau-Vorstendommen geen daad van vijandelijken aard is, en dat hij zijne troepen niet verder zal laten voortrukken, zoodra de Turksche regering verklaart aan zijne verlangens te willen voldoen.»

NEDERLANDEN.

BREDA, den 6den Julij.

De Arrondissements-regtbank te dezer stede heeft eene voordragt van drie kandidaten opgemaakt ter vervulling der betrekking van procureur, opengevallen door het overlijden van mr. *G. Kleijn*, zijnde op die voordragt geplaatst: mr. *Ch. A. van Dam*, mr. *P. J. J. Hollingerus Pijpers* en mr. *A. C. D. Pels Rijcken*.

— In het kiesdistrict Dordrecht zijn, ter verkiezing van een lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal 1445 stemmen uitgebragt, waarvan 814 op den heer mr. *J. P. van der Poel*, die alzoo tot lid gekozen is. De heer mr. *P. F. L. Blussé* had 324 en de heer mr. *G. A. de Raadt* 195 stemmen.

— Men verneemt, dat het onderzoek van het ontwerp van wet, regelende het toezigt op de kerkgenootschappen, op dingsdag 12 Julij in de Afdeelingen der Tweede Kamer zal beginnen.

— Z. M. heeft bij besluit van 23 ll. goedgevonden den kap. *P. Urbanus* van het 8ste regiment, wegens langdurige dienst, op pensioen te stellen, op een bedrag van *f* 1050.

— Z. M. heeft den fuselier *F. J. van Ghendt*, van het leger in Oost-Indie, benoemd tot ridder der 4de klasse van de Willemsorde, en zulks ter zake van zijn gehouden gedrag in 1851—1852 in het Palembangsche.

— De vergadering, tot reorganisatie van het Israelitisch kerkgenootschap, heeft in de laatste dagen zeer drukke vergaderingen gehouden. Vrijdag heeft zij hare taak geëindigd. Het ontwerp-reglement is, met eene groote meerderheid der aanwezige leden, aangenomen, en zal aan Z. M. den Koning ter goedkeuring worden onderworpen.

— In eene te Middelburg gehoudene vergadering van den gemeenteraad, is met eenparige stemmen besloten, een adres aan Z. M. den Koning in te dienen, waarbij wordt aangedrongen, dat Z. M. in gunstige overweging neme het dezer dagen hernieuwd verzoek van den heer *D. Dronkers*, betrekkelijk de concessie voor eenen spoorweg van Vlissingen naar de Duitsche grenzen.

— In de vorige week overleed te Arnhem, aan eene ernstige ongesteldheid, in den ouderdom van 67 jaren, Z. Exc. de heer *H. A. de Hart*, voorheen generaal-majoor in het provinciaal kommandement van Gelderland, Utrecht en Overijssel, adjudant in buitengewone dienst van Z. M. den Koning, sedert kort gepensioneerd met den rang van luitenant-generaal.

— Z. K. H. Prins *Hendrik* der Nederlanden heeft aan Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage eene som van *f* 400 ten behoeve der algemeene armen doen toekomen.

— Den 4den Julij is te Rozendaal aanbesteed het bassin en het stationsplein te Roodevaart en het hoofdgebouw van het station te Rozendaal, voor den spoorweg van Antwerpen naar Rotterdam. Het eerste is, onder voorbehoud van nadere goedkeuring, aangenomen door *W. A. van Haaften*; het tweede door *A. G. Dekker*, beiden te Sliedrecht woonachtig.

— Den 18 dezer zal van Harderwijk vertrekken, om op den 20sten daaraanvolgende over te gaan te Nieuwe-diep, aan boord van het schip *Straat Sunda*, bestemd naar Oost-Indië, een detachement sterk 150 onderofficieren en manschappen, onder het kommando van den kapitein *Corbet* van het O. I. leger; als medegeleider vertrekt de 2de luit. *van Deventer*.

— Nadat, Zaturdag middag Zr. Ms. stoomschip *Cycloop* als eerste haringjager, te Vlaardingen was aangekomen, aanbrengende 101 tonnen haring, zijnde 80 tonnen maatjes en 21 tonnen volle haring, zijn dadelijk de gewone geschenken aan Z. M. den Koning en het Koninklijk Huis verzonden. De prijs was *f* 700 per ton, voor maandag gesteld op *f* 600 en zou gisteren *f* 500 per ton zijn. De berigten van de vloot luiden vrij gunstig en de tweede jager had reeds 30 tonnen aan boord en zou spoedig volgen. Als eene zeldzaamheid wordt vermeld, dat de stuurman *van Tienen* in den eersten jager heeft overgegeven de buitengewoon groote hoeveelheid van 9½ tonnen haring.

— Op den 24. Junij jl. is het model in pleister van het standbeeld van *Lourens Janszoon Coster* van Amsterdam naar 's Gravenhage vervoerd, om daar in de werkplaats des heeren *Enthoven* in metaal te worden gegoten.

— De bevolking van de gemeente Utrecht bedroeg den 31. Dec. 1852 wettelijk 49,476, feitelijk 50,710; het garnizoen was 882 man sterk. Het dienstjaar leverde een voordeelig saldo op van ruim *f* 98,000. Het getal studenten op 1. Nov. 1852 aldaar aanwezig was 473. Blijkens dit cijfer bleef de Utrechtsche Hoogeschool de meest bezochte in ons vaderland.

— De wettelijke bevolking van Amsterdam bedroeg op 31 December 1852 240,669, waarvan 110,274 mannen en 130,395 vrouwen; de feitelijke was 242,068. In 1852 zijn geboren 8448 kinderen en overleden 6240 personen; huwelijken 2268; echtscheidingen 5 van tafel en bed, 23 andere.

— Gedurende de maand Junij zijn over den Hollandschen Spoorweg vervoerd 96,898 reizigers; de opbrengst van reizigers en goederen is geweest *f* 104,576.71½. — Over den Rhijnspoorweg zijn vervoerd 40,629 reizigers; de opbrengst is geweest *f* 65,732.21½.

— Mlle *Rachel* zal den 18den dezer te 's Hage optreden in *Racine's* beroemd treurspel *Phèdre*, en zou voornemens zijn ook in verscheidene andere plaatsen van ons vaderland voorstellingen te geven.

De memorie van toelichting behoorende bij het ontwerp tot *regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen* (reeds jl. Zaturdag door ons medegedeeld) luidt als volgt:

De verhouding van den staat tot de kerk, meer bepaaldelijk het regt van den staat om zoodanige verordeningen ten opzigte van de openbare godsdienst te maken, dat botsing voorkomen en orde en rust gehandhaafd worden, is eene aangelegenheid, wel van teederen aard, doch welker regeling in de hoofdpunten eene behoefte is, niet van het oogenblik alleen, maar door bevoegde beoordeelaars sedert geruimen tijd als wenschelijk en noodzakelijk beschouwd.

De tegenwoordige wets-voordragt heeft ten doel, aan die behoefte, daar waar zulks oirbaar en noodig scheen, te voldoen.

Het toezigt van den staat op de openbare godsdienstoefening is, op meer dan één punt, ten aanzien van één of meerdere kerkgenootschappen, tot een onderwerp van twijfel en onzekerheid geworden.

Die toestand mag niet worden bestendigd.

Zoo van de zijde der kerkgenootschappen, met onbepaalde vrijheid, vroegere instellingen door andere worden vervangen en nieuwe worden vastgesteld, moet ook van de andere zijde worden bepaald, wat de staat kan eischen en verbieden, ten aanzien van de openbare werking dier instellingen naar buiten, opdat de regering in staat zij, gevaarlijke wrijving voor te komen, orde en rust te bewaren en de verpligting des konings, om alle kerkgenootschappen te houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den staat, door verwerping der bestaande wettelijke regeling zonder vervanging, geen ijdel en nutteloos voorschrift worde.

Na rijp beraad en naauwkeurig onderzoek, heeft de regering zich verpligt geacht, de medewerking der staten-generaal, door het aanbieden der tegenwoordige wets-voordragt, in te roepen, ten einde door de wetgevende magt aan elken staat van twijfel een einde kome.

Zonder tusschenkomst van den wetgever kan dit niet wel geschieden. Wel is waar zijn de regten en verpligtingen des konings, als grondwettig hoofd der uitvoerende magt, met opzigt tot de Kerk, onmiskenbaar en in de art. 164 en volgende der grondwet, bepaaldelijk in art. 169, gehuldigd. Maar al deze grondwettige bepalingen moeten leven en kracht ontvangen uit staatswetten, bereids gemaakt of nog te maken.

Zoodanige wetten ontbraken dan ook niet, maar de voornaamste derzelve was nooit geheel uitgevoerd, is soms gewijzigd, en hare toepasselijkheid is op meer dan één punt twijfelachtig geworden.

De regering heeft hier het oog op de wet van 18 Germinal jaar X, *relative à l'organisation des cultes*, waarbij eensdeels het concordaat tusschen Zijne Heiligheid *Pius VII* en de Fransche republiek tot wet van den staat werd verklaard, anderdeels voor niet-Roomsche kerkgenootschappen een zeker aantal organieke bepalingen werden gemaakt.

Wat met deze wet is voorgevallen, verdient een zeer opzettelijk onderzoek, omdat zij, naar het inzien, niet eigenmagtig kan worden ter zijde gelegd, en haar aanzijn alleen reeds eene wettelijke regeling van het onderwerp vordert.

De wet van 18 Germinal jaar X, ofschoon slechts in een klein gedeelte van het koningrijk der Nederlanden geheel uitgevoerd, had kracht van wet voor het geheele rijk.

Een deel van het tegenwoordig koningrijk, met name Limburg, het voormalig 4. en 5. district van Zeeland, bevond zich reeds onder de Fransche heerschappij, toen in 1802 die wet tot stand kwam. Zij is daar geheel uitgevoerd en zeker ten opzigte der organieke artikelen in volle kracht gebleven.

Bij decreet van 22 Junij 1810 werd zij ingevoerd in de weinige maanden te voren aan Frankrijk afgestane departementen van de monden van den Rhijn en de Schelde en het arrondissement van Breda.

Bij decreet van 18 October 1810 werd ten aanzien der overige gewesten van het gesloopte Koningrijk Holland in art. 206 wel is waar bepaald:

« l'organisation du clergé Catholique et du clergé Protestant, actuellement existante, est maintenue ; » doch deze bepaling gold in haren geheelen omvang slechts korten tijd.

Bij decreet van 6 Januarij 1811 toch werden ook « dans les sept nouveaux departements, formés du territoire de la ci-devant Hollande," uitvoerbaar verklaard de wetten, reglementen en decreten, « dont l'exécution « dans les départements des Bouches du Rhin et des Bouches de l'Escaut « a été ordonnée par Nos décrets des 22 Juin et 8 Novembre 1810."

Onder de wetten, nu bij decreet van 22 Junij 1810 uitvoerbaar verklaard, behoort, gelijk hierboven reeds herinnerd werd, de bedoelde wet van 18 Germinal jaar X, welke derhalve sedert en door het decreet van 6 Januarij 1811 regtsgeldig is geworden voor al de gewesten, welke deel uitmaken van het tegenwoordig Koningrijk, voor zooverre zij dit niet reeds was hetzij sedert het tijdstip harer afkondiging, hetzij ingevolge het decreet van 22 Junij 1810.

De organisatie der geestelijkheid bleef wel krachtens het voorbehoud, te vinden in het decreet van 6 Januarij, 1811, nog achterwege, maar de wetsbepalingen betreffende de uitoefening van de openbare godsdienst waren ingevoerd en verbindend

Het 2de additionele artikel der Grondwet van 1815, het 3de van die van 1848 hebben de aldus hier te lande ingevoerde Fransche wet gehandhaafd.

Het concordaat van 1827 heeft die regtsgeldigheid niet verzwakt, maar veeleer versterkt, door in art. 1 de toepassing (application) van het in de noordelijke provincien van het toenmalig Koningrijk wel ingevoerde, maar slechts gedeeltelijk uitgevoerde concordaat van 1801 te waarborgen.

De uitvoering van het concordaat van 1801 was in de noordelijke provincien steeds onvolkomen, en moest dit uit haren aard zijn, zoolang niet het 59ste van de organieke artikelen der wet van 18 Germinal, jaar X, en het daarbij behoorend tableau was aangevuld en voor toepassing hier te lande vatbaar gemaakt.

Daarop doelde art. 8 van het concordaat van Fontainebleau, den 13den Februarij 1813 tot stand gekomen, en kort daarna door Z. H. den Paus weder ingetrokken.

Had eene vestiging van bisschoppen hier te lande nog geene plaats, heeft zij tot nog toe op geene wettige wijze tot stand kunnen komen, hierdoor wordt de regtsgeldigheid der wet van 18 Germinal jaar X niet verminderd, noch hare uitvoering voor zooveel de mogelijkheid bestond, op andere punten belemmerd.

Steeds werd, bijv., het art. 45 der organieke bepalingen ook in de noordelijke provincien van het vereenigd Koningrijk en, na de afscheiding van Belgie, in het Koningrijk der Nederlanden, door de Regering gehandhaafd.

Steeds werd art. 1 als verbindend beschouwd, in die mate dat het in 1848 noodig gekeurd werd het art. 170 in de Grondwet op te nemen.

In datzelfde jaar verklaarde de Regering in eene nota, gevoegd bij hare Memorie van Beantwoording op het verslag der Tweede Kamer over de wetsvoordragten tot herziening der Grondwet, dat tot de wetten, in art. 167, 2de lid der Grondwet bedoeld, met name behoorde de wet van 18 Germinal jaar X; eene verklaring die geene wederspraak uitlokte.

Dat gedeelte der wet van het jaar X, dat de belangen der hervormde kerk betrof, bleef buiten aanmerking, toen in 1816 en latere jaren de Protestantsche en Luthersche kerkgenootschappen hunne eigene inrigting erlangden in gemeen overleg met den Koning.

In hoeverre dit destijds geschiedde op grond der woorden: *sans préjudice des modifications particulières, qui ont été ou seront par Nous apportées pour ces mêmes départements*, voorkomende in meergemeld decreet van 6 januarij 1811, dan wel zijn oorsprong ontleende aan dezelfde regtsbeschouwingen, welke leidden tot eene afwijking in vrijgevigen zin van art. 44 der wet van 18 Germinal jaar X bij een koninklijk besluit van 20 Junij 1825, n°. 116, behoeft hier niet opzettelijk te worden overwogen.

Zeker is het, intusschen, dat ten aanzien der Roomsch-katholijke kerk hier te lande, noch ten gevolge van eigene, inwendige organisatie onder goedkeuring des Konings, noch ten gevolge van latere overeenkomsten met den Pauselijken Stoel, veranderde bepalingen zijn ingevoerd, en dat derhalve, hoe men ook gelieve te denken over hetgeen in 1816 en volgende jaren ten aanzien der Hervormde kerken plaats greep, de wet van 18 Germinal jaar X nog de eenige verordening is, welke als organieke wet voor de Roomsch-katholieke kerk hier te lande regtsgeldig, voor dadelijke toepassing, immers gedeeltelijk, vatbaar is, en als *wet*, naar het inzien der Regering, zonder de tusschenkomst der *wetgevende* magt niet wel kan worden ingetrokken.

In de *tweede* plaats moet de Regering wijzen op het concordaat van 1827, afgekondigd bij Koninklijk besluit van 2 October 1827 (*Staatsblad* n°. 41.)

Bij deze overeenkomst wordt het wettig bestaan van de wet van 18 Germinal jaar X erkend, want zij wordt niet in de noordelijke provincien ingevoerd, maar op dezelve slechts toegepast.

Stelt men nu intusschen dat concordaat van 1827 ter zijde, dan blijft men in den toestand waarin men bevorens was, een toestand, welke dan ook tot nu toe is gehandhaafd, dat die organieke bepalingen, welke niet door latere voorschriften waren vervallen, als daar is bepaaldelijk art. 45 der wet van 18 Germinal jaar X, hier te lande kracht van wet hadden en niet zonder tusschenkomst der Staten-Generaal krachteloos kunnen worden gemaakt.

De Regering ten minste acht zich niet bevoegd om eene wet, al ware zij slechts ten opzigte van één enkel artikel of ten opzigte van een gedeelte van het Rijk van kracht gebleven, als vervallen voorbij te gaan.

Maar ook al konde zij dit, des neen, ten opzigte der wet van 18 Germinal jaar X en van andere bepalingen, waarin over de openbare godsdienst wordt gehandeld; al moest men erkennen dat veel van de staatswetten, die het toezigt op de kerkgenootschappen verzekerde, was verlamd en twijfelachtig geworden, het zoude slechts de noodzakelijkheid eener wet als de onderhavige bewijzen. In een land waar zoo verschillende kerkgenootschappen bestaan, moeten er wetten zijn binnen welker palen de Koning hen kan houden. Dit wil ook de Grondwet, zal het voorschrift van art. 169 dier wet niet zonder gevolg noch doel blijven, en het voorbehoud in de artt. 164 en 167, ter bescherming der maatschappij en tot bewaring van orde en rust, niet zijn een ijdele klank.

Er is alzoo eene wet noodig om de wet van 18 Germinal jaar X af te schaffen; er is een wet noodig omdat er twijfel kan bestaan waar en in hoe ver die wet nog werkt; er is eene wet noodig omdat de organieke bepalingen dier wet niet passen op het beginsel van vrije godsdienst-belijdenis door de Grondwet gevestigd; en er is vooral eene wet noodig omdat de Grondwet die vrijheid alleen wil behoudens orde en verantwoordelijkheid, en alzoo behoudens regelen en voorschriften, waardoor botsing wordt voorgekomen en de Koning wordt in staat gesteld orde en rust te bewaren.

Wat nu betreft het aangeboden wets-ontwerp, zijn daarin als hoofdbeginselen aangenomen gelijke regten en gelijke bescherming van alle kerkgenootschappen, vrijheid van inwendige organisatie, maar bekendheid daarmede bij de Regering en regt tot het vragen van waarborgen voor veiligheid, orde en rust en voorzorgen tegen stoornis daarvan. Het doel der wet is de zorg, dat de burgerlijke maatschappij geen schade lijde door de vrije belijdenis van ieders godsdienstige meening.

De toelichting der artikelen zal dit aantoonen.

Art. 1. erkent eendeels een regt, dat ieder kerkgenootschap in Nederland heeft, om namelijk zich naar eigene leer en beginselen te ontwikkelen en te organiseren, maar het schrijft tevens voor, dat die organisatien ter kennisse des Konings worden gebragt, ten einde Hij in de gelegenheid zij een wakend oog te houden en te zorgen, dat de orde gehandhaafd worde en de rust ongestoord blijve. Daarbij ontneemt het alle waarde aan voorschriften, waarbij zonder goedkeuring des Konings over de medewerking van het staatsgezag is beschikt.

Art. 2. Het is eene bekende zaak, dat sommige bedienaren van de godsdienst beloften doen of eeden zweren, welke voor meer dan eene uitlegging vatbaar zijn, en waarvan de woorden moeijelijk in eenen anderen dan voor de veiligheid bedenkelijken zin kunnen worden opgevat.

Om de Natie gerust te stellen en alle verdenking van de bedienaren der openbare godsdienst af te weren, heeft de Koning zich voorbehouden, van hen, die naar Zijn oordeel zoodanige bedenkelijke eeden of beloften hebben gedaan, te vorderen een eed van trouw aan Hem en gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Art. 3. Vreemdelingen, hier gewoonlijk zonder betrekkingen, zonder belang en zeker zonder vaderlandsch gevoel, kunnen niet zonder gevaar toegelaten worden om openbaar van een bijna onschendbaar standpunt het woord te voeren.

Om hen tot het bedienen van de openbare godsdienst toe te laten moet de Regering de overtuiging hebben, dat zij waarborgen tegen uitspattingen opleveren.

Art. 4, 1ste lid. Met het oog op artt. 165 en 166 der Grondwet is het noodig deze waarheid te constateren in de wet.

Zij snijdt elke vordering, op grond van vermeenden voorrang, in de toekomst af van de geestelijkheid tegenover de burgerlijke overheid, en tevens van de geestelijkheid der verschillende kerkgenootschappen onderling.

Naijver en twist worden daardoor vermeden, zoowel als verheffing, al zij het slechts in schijn, van de eene gezindheid boven de andere.

2de lid. Deze bepaling heeft nog een bijzonderen grond aan het kerkelijk staatsregt ontleend. Er kan in den boezem van een kerkgenootschap zelf verschil zijn over de vraag: wie de eigenlijke titularis is; eene vraag die door de wereldlijke overheid niet wel kan worden uitgemaakt, zonder *in sacra* zich te mengen. Gaat de titulatuur vergezeld van den geslachtnaam van den titularis, de vraag blijft voor den Staat onaangeroerd.

Art. 5. Ook deze bepaling is eene waarheid die, ter vermijding van verkeerde gevolgtrekkingen van de zijde der Kerk niet overbodig te achten is.

Art. 6. Handhaving van rust en orde, die groote en dikwerf moeijelijke taak van de uitvoerende magt, maakt dit artikel noodzakelijk, dat overigens zijnen grond vindt in artt. 164 en 167 der Grondwet en in de meergemelde verpligting der Kroon tot het houden van toezigt op de kerkgenootschappen en over hunne organisatie, voor zooverre die naar buiten werkt en hen in onmiddellijke aanraking brengt met den Staat.

Dat de vestiging of verandering van zetels en standplaatsen der bedienaren van de godsdienst, alom waar men dit zoude goedvinden, een onderwerp van zuiver kerkelijken aard is, kan evenmin worden toegegeven, als dat het vestigen van een kerkgebouw op eene voor de rust eener gemeente ongeschikte plaats, van zuiver kerkelijken aard zoude zijn. Hetgeen omtrent de standplaatsen der hoogere geestelijkheid in de meeste concordaten tusschen den Pauselijken Stoel en de Staten van Europa is overeengekomen, of, *in gemeen overleg met dezen laatsten*, in de bullen van afkondiging dier concordaten veelal wordt vastgesteld, bewijst ten allen overvloede duidelijk, dat het hier geen onderwerp van uitsluitend kerkelijken aard geldt.

De Regering is van oordeel, dat naar de beginselen der Grondwet geene zetels of standplaatsen zonder een voorloopig onderzoek van Staatswege naar de geschiktheid der plaats konden worden opgerigt of aangewezen, en dat het belang van orde en rust vordert, dat daarover, voor zoover geene goedkeuring is verkregen, nog door den Koning uitspraak kan worden gedaan.

Zij heeft echter geoordeeld dat dit onderzoek niet hooger dan tot de afkondiging der gewijzigde Grondwet moest opklimmen en binnen eenen betrekkelijk korten termijn oplossing moest vinden, opdat de staat van onzekerheid niet te ver worde uitgebreid en van korten duur zij.

Art. 7. Het art. 167 der Grondwet heeft hier tot leiddraad gestrekt.

Elk vertoon van kerkgewaden is onnoodig op iedere andere dan op die plaats, waar de openbare godsdienst wordt uitgeoefend en geoorloofd is.

Zoodanig vertoon is niet alleen voor de vrije uitoefening der godsdienst onnoodig; het is tevens niet wenschelijk onder eene bevolking als die van Nederland, waar zoo onderscheidene gezindheden elkander iederen dag ontmoeten onder gelijke bescherming van allen door den Staat.

De Regering heeft intusschen hier slechts op het oog het eigenlijk gewaad, en geenszins hetgeen de bedienaren der openbare godsdienst buiten de kerken, in het dagelijksch leven gewoon zijn te dragen.

Art. 8. Ook dan, wanneer tot het oprigten van een kerkgebouw in eene gemeente is besloten, blijft nog de vraag, of de uitgekozene localiteit wel geschikt is in het belang van orde en rust. Zoo zoude het weinig raadzaam zijn, kerkgebouwen van verschillende kerkgenootschappen naast elkander te plaatsen of daarvoor plaatsen in te nemen waaraan geschiedkundige herinneringen waren verbonden, waarop het grootste deel der gemeente grooten prijs stelde. Deze en meer niet te voorziene omstandigheden eischen ook hier een onderzoek naar de geschiktheid der plaats.

Art. 9. Ook dit uitwendig kerkgebruik, dat bovendien alles behalve algemeene wordt in acht genomen, is in den regel onnoodig: gedurende de kerkdiensten der verschillende gezindheden niet zelden hinderlijk, en aanleiding gevende tot verwarring.

Op sommige plaatsen echter kan het nuttig zijn, op andere kan het de nadeelen hier opgenoemd missen en aan de gemeente aangenaam zijn; dan kan de toestemming er toe worden verkregen.

Het laatste lid des artikels ziet op de gevallen van brand, watersnood en andere omstandigheden, van buitengewonen aard. Daaromtrent beslist de plaatselijke politie naar gelang van zaken.

Artt. 10 en 14. Bij eene eerste overtreding is het voldoende en meest aan de overtreding en den stand des overtreders passend geoordeeld, door den regter ten aanzien van dezen te doen verklaren, dat hij heeft gehandeld *in strijd met de wet.*

Deze soort van censuur schijnt doelmatig als straf en als waarschuwing voor de toekomst tevens.

Gaat echter eenig geestelijke voort met de wet of art. 167 der Grondwet voor niets te achten, en te overtreden, dan zijn strengere maatregelen noodzakelijk.

Bij eene eerste herhaling wordt hij ontzet van de regten in art. 42 van het Wetboek van Strafregt opgenoemd, en hechten zich derhalve aan de censuur, die ook dan wordt uitgesproken, gevolgen voor het burgerlijk leven, welke eene billijke verzwaring van straf daarstellen.

Bij derde of latere veroordeeling, acht de Regering het voegzaam dien voortdurenden staat van tegenstand tegen 's lands wetten op meer krachtige wijze en wel door gevangenisstraf te bedwingen.

Art. 11 en volgende. Als regel van bevoegdheid was de bepaling noodig, welk regterlijk collegie in eersten aanleg van de overtreding zal kennis nemen. De arrondissements-regtbanken schenen daartoe als van zelf aangewezen.

Het onderzoek ter teregtzitting zal bij eene eerste overtreding plaats hebben, overeenkomstig art. 854 van het Wetboek van Burgerlijke Regtvordering.

Ten einde bovendien den geestelijken overtreder alsdan aan de onaangenaamheden eener openbare teregtstelling niet bloot te stellen, ook ten einde aan, onder sommige omstandigheden, mogelijke spanning der gemoederen in eene gemeente geen voedsel te geven, wordt de zaak in eersten aanleg en in hooger beroep gehandeld met gesloten deuren.

Bij eene tweede of latere overtreding echter wordt de zaak als een gewoon strafgeding voor den correctionelen regter, kamer van strafzaken, behandeld.

De tegemoetkoming, liggende in het beregten der overtreding, overeenkomstig art. 854 Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, schijnt geen vereischte met opzigt tot hen, die, voor eene eerste waarschuwing doof, hunne overtreding herhalen.

Het toezigt, den procureurs-generaal, in het laatste lid van art. 11 opgedragen, is een waarborg te meer voor de eenheid en voorzigtigheid in het handhaven der wet.

De Raad van Ministers,
VAN HALL,
Tijdelijk Voorzitter.

G R A A N M A R K T.

AMSTERDAM, den 4 Julij.

TARWE, bij kleinigheden als voren, 129, 130 ℔ bonte Pools. *f* 342, 348.

ROGGE prijshoudend doch met beperkten handel; verkocht in Entr. 118 ℔ Petersb. *f* 190; in Cons. 123 ℔ Pruiss. *f* 222; 118 ℔ N. Arch. *f* 200; 116 ℔ O. Gedroogde *f* 190.

GERST in een doen, 99 ℔ Vriess. Winter *f* 158.

HAVER zonder handel.

BOEKWEIT slap en lager afgegeven, 118, 121 ℔ Holsteins. *f* 216, 225.

KOOLZAAD $^1/_4$ à $^1/_2$ P. vl. hooger, alleen Dec. onveranderd; O. Elve 60 P. vl.; op 9 vaten Olie) te leveren: in Oct. eerstk. 64 P. vl.; in Dec. eerstk. $64^1/_2$ P. vl.; in April eerstk. 65 P. vl.

RAAPOLIE, op 6/w. *f* 36; Vlieg. *f* 35 à $^1/_4$; 1 Sept. eerstk. *f* $35^3/_4$; 1 Oct. eerstk. *f* 36 à $^1/_4$; 1 Nov. eerstk. *f* $36^1/_4$ à $^1/_2$; 1 Dec. eerstk. *f* $36^1/_2$ à $^3/_4$; 1 Mei eerstk. *f* $37^1/_4$.

LIJNOLIE onveranderd; op 6/w. *f* $31^1/_2$; Vlieg. *f* $30^1/_2$; 1 Sept., Oct., Nov. en Dec. eerstk. *f* $30^7/_8$ à $31^1/_8$.

HENNEPOLIE: op 6/w. *f* $37^3/_4$; Vlieg. *f* $36^3/_4$.

RAAPKOEKEN, per 1040 st., *f* 68 à *f* 72. — LIJNKOEKEN, per 104 st., *f* 10 à 12.

MARKTPRIJZEN DER STAD BREDA,

VAN DEN 5. JULIJ 1853.

Het Nederl. Mudde Tarwe	van *f*	0,00	tot *f*	0,00
Het dito dito Rogge Oude	» »	0,00	» »	0,00
Het dito dito Rogge Nieuwe	» »	0,00	» »	0,00
Het dito dito Boekweit Oude	» »	0,00	» »	0,00
Het dito dito Boekweit	» »	0,00	» »	0,00
Een dito pond Boter			»	0,84
Zand-Aardappelen (Vat of Mudde)		*f* 2,90	tot *f*	3,10
Het 1000 Eiken Telhout			»	2,90
Het 1000 Doof Hout			»	1,85
De kar Spaanders				2,90
De » Straiken				3,00
De 100 Motsaard				

TWEE HONDERD TWINTIGSTE STAATS-LOTERIJ.

VIJFDE KLASSE.

9e Trekking. No. 9491, een prijs van *f* 25,000.
10e — Nos. 7061, 17033, 13287, ieder *f* 1000.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (*5 Julij*) was de fondsnotering: Ned. $2^1/_2$ pCt. $62^{15}/_{16}$, 63; 3 pCt. $76^1/_{16}$, $^1/_8$; 4 pCt. 94, $^1/_{32}$, 94; Amort.-Syndik. $3^1/_2$ pCt. $93^7/_8$; Handelm. 129; Belgie $2^1/_2$ pCt. $52^3/_8$, $^1/_2$; Spanje Onbep. St. 1 pCt. $22^7/_8$, $^9/_{16}$, $^7/_{16}$; 3 pCt. $47^5/_8$; 3 pCt. Binnenl. à 6/m. $42^1/_4$, $^5/_{16}$, $^1/_4$; Coupons Bewijzen $5^{11}/_{16}$, $^{13}/_{16}$, $^{11}/_{16}$; Portug. te Londen 5 pCt. $38^1/_4$, $^7/_{16}$, $^3/_8$; Id. 4 pCt. $35^3/_4$, $^{13}/_{16}$; Rusland 5 pCt. $108^3/_4$, $^7/_8$; dito 1828—29 $107^3/_4$, $^7/_8$; Certif. 1831—33 98; $4^1/_2$ pCt. 100; 4 pCt. bij *Hope* 93, $^1/_2$; Id. bij *Stiegl.* $91^{15}/_{16}$, $92^1/_{16}$; Polen Certif $85^7/_8$, 86; Oostenr. Metall. $81^1/_8$, $^7/_{16}$; Nieuwe 1847 $2^1/_2$ pCt. $41^1/_4$, $^1/_8$; dito 1851—52 $41^{13}/_{16}$, $^{15}/_{16}$; Nieuwe 5 pCt. 94.

Advertentiën.

KIEZERS-VEREENIGING TE BREDA.

ALGEMEENE VERGADERING op *Donderdag den 7 Julij* 1853, des namiddags ten $7^1/_2$ uren, in het Lokaal der Societeit bij den Heer HOEIMANS, tot het opmaken van negentallen voor vijf Leden van den Gemeenteraad.

Namens de Commissarissen,
L. D. G. TEYCHINÉ,
Secretaris.

ADMINISTRATIE VAN 'S KONINGS PARTICULIERE DOMEINEN.

PROVINCIE NOORDBRABANT. KANTOOR ROZENDAAL.

OPENBARE VERPACHTING

VAN

TIENDEN,

OOGST 1853.

Ingevolge magtiging van den Heere Staatsraad Administrateur van de Particuliere Domeinen des KONINGS, en onder diens nadere goedkeuring, zal de Rentmeester van 's KONINGS Particuliere Domeinen, Rentambt *Rozendaal*, te *Breda*, op *Maandag den* 11 *Julij* 1853, des voormiddags ten 10 ure, ten overstaan van den Notaris GERRIT CHRISTIAAN STRUIJS VAN BERGEN, te *Dinteloord*, ten Huize en Herberge van JAN HERSELMAN, in *het Groot Schippershuis* aldaar, in het openbaar, voor den Oogst 1853, **VERPACHTEN:**

Onder de Gemeente DINTELOORD;

In den ANNA-POLDER.

Het Vijfde Perceel TIENDEN, zijnde de Landerijen toebehoorende aan *M. A. van Haaften* Echtgenoote van *A. A. Visser.*

Het Zesde Perceel TIENDEN, zijnde mede de Landerijen toebehoorende aan dezelfde.

In den KONINGS-OORD-POLDER.

Het Zesde Perceel TIENDEN, zijnde de Hofstede van *J. Schilperoort.*

Het Achtste Perceel TIENDEN, zijnde de Hofstede van den Baron *van der Linden d'Hoogvorst.*

De Voorwaarden dezer Verpachting liggen ter lezing, van heden af, dagelijks (*uitgenomen des Zondags*) ten Kantore van voornoemden Rentmeester te *Breda*, Wijk B, No 55, terwijl nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Opziener G. van SAARLOOS te *Dinteloord.*

ZEGT HET VOORT.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.